

V. b. b.

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrletno: K 5000.—

Za Jugoslavijo
četrletno: 25 Din.

Posamezna številka 700 kron

Leto III.

Dunaj, 13. oktobra 1923.

Št. 41a.

Čemu samostojna „Koroška slov. stranka?“

Volilno gibanje je tudi pri nas na Koroškem v popolnem tiru. Nasproti si stoje združene meščanske stranke: krščanski socialci, Bauernbund in vsenemci ter socialni demokratje. Slovenci gremo tudi tokrat samostojno v volilni boj kot

Koroška slovenska stranka.

Vsakemu slovenskemu volilcu je treba vedeti, kaj hočejo oni, kaj drugi in zakaj nastopamo Slovenci samostojno.

Vemo sicer, da pri volitvah v državni zbor naši glasovi ne igrajo odločilne vloge. Vemo pa tudi, da bi jih vsaka stranka prav rada imela; posebno združene meščanske stranke (Einheitsliste) se trudijo, da bi dobile tudi med Slovenci čimveč glasov. Kajti vladne stranke se prav dobro zavedajo, da rešijo nove volitve vprašanje, ali ljudstvo sedanji vladi zaupa ali ne. Vprašati se moramo tudi mi: Kaj hočejo vladne stranke in ali so po svojih zastopnikih v koroški deželni vladi ravnale z nami tako, da jim moremo zaupati.

V oklicu, ki ga je izdala „Einheitsliste na Koroškem“, pravijo te stranke, da je namen skupne volilne agitacije srečna dopolnitev z najboljšimi nadami započete sanacije, ki naj bo podlaga za boljšo bodočnost nemškega ljudstva in vstvarila predpogoje za udruženje vsenemških plemen, kar je želja vseh Avstrijcev. —

Torej Seipelnov sanacijski program in združitev z Nemčijo, to so glavni cilji, ki so skupni vsem trem strankam in radi katerih so postavile skupno volilno listo. Ta koalicija (zveza) pa ni naperjena le proti socialnim demokratom, marveč tudi proti nam Slovincem, kajti vse te stranke so v prvi vrsti pretirano nacionalne, potem se jim še le gre za vse drugo. Baš zato nastopajo tudi proti nam kot „Einheitsfront“. Nasprotno se pa tudi koroški Slovenci ne moremo ogrevati za Seipelnovo sanacijo, ki zahteva in bo še zahtevala od slovenskega pridelujočega in delovnega ljudstva takih bremen, da jih davkoplačevalci ne bodo zmogli nositi.

Tudi mi smo za sanacijo Avstrije, toda ne za tako, ki ogroža malega človeka v svoji eksistenci in odganja naše ljudi v tujino, ker doma ne morejo več izhajati.

Ako že ne moremo odobravati sanacijskega programa, ki ga zastopajo v Einheitslisti združene stranke, dajmo si še odgovora na drugi del vprašanja: Ali so te stranke po svojih koroških oblastih ravnale s koroškimi Slovenci tako, da se jim more izreči zaupanje?

Kako so izpolnili pred in po plebiscitu dane obljube?

Moža se sodi op tem, ali drži in izpolni kar je obljubil. No in kaj so izpolnili od teh slovesnih obljub?

Obljubili so, varovati jezikovno posebnost koroških Slovencev, a izginil je celo zadnji slovenski napis na železniških postajah in župnike se kaznuje, ako rabijo dvojezične pisemske ovitke. Obljubili so kulturni razvoj, pouk v lastnem jeziku, a dali nobene šole. Edino tri šole smo si kljub vsem mogočim zvijačam deželne vlade izsilili s pomočjo Društva narodov. Otroci vseh drugih narodov se smejo učiti na podlagi materinega jezika, samo otroci koroških Slovencev ne. To je duševen umor! In kako se poučuje slovenski jezik na celovških srednjih šolah, o tem vedo povedati vaši sinovi — dijaki.

Obljubili so dati Slovincem

iste pravice kakor nemškim sodeželanom

a pod vplivom teh strank so se vmeščali slovensčine popolnoma nezmožni nemški duhovniki na naših starodavnih slovenskih župnijah. Učiteljstvo je tujerodno! Sinovi slovenske Koroške pa so prisiljeni iskati si kruha izven svoje domovine. Pa niti tistih, ki so ostali v deželi in prosili za službo, se ni vpoštevalo. Mnogo slovenskih železničarjev, ki so bili odstavljani po plebiscitu, kljub temu, da so pla-

čevali že več let v pokojninski sklad, čaka še danes na pravično ureditev službenega razmerja.

Obljubili so nemoteni razvoj društvenega življenja, pri tem pa dajali potuho tistim, ki so razbijali slovenske shode in prireditve. Saj so se udeleževali takih izgrediv proti Slovincem celo — sodniki. In koliko drugih ovir so našli tekom teh 3 let proti slovenskim društvom!

In skrb za gospodarski procvit slovenskih deželanov? Dosegli smo potrdilo pravic za Gospodarsko zadrugo šele čez pol leta po večkratnih intervencijah. Nismo nobene slovenske kmetijske šole, nobenega poštvalnega učitelja, niti revizorja za Zadrugo zvezo niso potrdili. Obljubili so varstvo našega premoženja, obljubili obzir pri plačevanju davkov. Volilci, le pogledajte doma na plačilne naloge, ki Vam predpisujejo milijone davkov. Na eni strani torej slovesne obljube, na drugi strani same dolžnosti. To so dejstva, sodite sami!

Nezaupni smo — ali morda neupravičeno? Kdo je kriv, da moramo izreči sedanjemu koroškemu vladnemu sistemu nezauzornico?

Krivate stranke, ki vladajo v deželi!

Najhujši nasprotniki Slovencev so nemški nacionalci in bauernbundlerji, najzlobnejši med njimi rojeni Slovenci. Kolikokrat se pristni Nemci sami jezijo, da jih zastopa v javnosti slovenski renegat. Pa tudi socialni demokratje nimajo smisla niti volje dati kar so obljubili. Ni jim vsem skup za spravo, ne za pravico in ne za mir. Zato se naša poslanka nista vezala z nobeno stranko. In zato gremo tudi sedaj samostojno v volilni boj ter bomo združili naše glasove v

Koroški slovenski stranki.

S tem hočemo pokazati, da se nikakor ne odrečemo pravicam, zajamčenim v mirovni pogodbi in da zahtevamo izpolnitev danih obljub!

Namen naše stranke je:

Potegovati se za pravice domačega slovenskega ljudstva: kmeta, delavca, obrtnika, trgovca in nastavljenca;

skrbeti za kulturne in gospodarske koristi Slovencev;

ščititi domačine proti krivicam in zapostavljanju s strani oblasti in tujcev.

Enake dolžnosti, enake pravice za Slovence in Nemce! To so zahteve, ki jih hoče zastopati Koroška slovenska stranka v zakonodajnih zbori in v javnosti!

Zato nastopite 21. oktobra vsi Slovenci in vse Slovenke za blagor domačega slovenskega ljudstva in glasujte za Koroško slovensko stranko!

Zapomnite si: Kdor ne gre volit, podpira nasprotnike!

Naskok na slovensko požarno brambo.

Za časa jugoslovanske zasedbe se je vpe-ljal pri požarni brambi v Podsinje vasi sloven-ski poveljni jezik. Da se ohrani slovenski po-veljni jezik še nadalje, so se po plebiscitu vlo-žila na deželno vladu spremenjena pravila v odobritev. Po daljšem boju je deželna vlada potrdila spremenjena pravila in dovolila s tem slovenski poveljni in upravni jezik.

Od tega časa je našim vsenemškim na-sprotnikom naša požarna bramba trn v peti, čeprav vzorno deluje. Ves čas so rovarili in iskali prilike, da bi slov. požarno brambo raz-bili. Končno so izsledili, da manjka v Gasilnem domu ena obrabljena cev. To so hoteli izkoristiti v svoj nečeden namen. Poglejmo, kako zvite poti se so poslužili.

Dne 24. julija je prišel gostilničar Šnicer k načelniku ter mu sporočil, da se je pri njemu zglasilo 15 mož, ki bi radi pristopili k požarni brambi, ali ker slovenski poveljni jezik ne raz-umijo, zahteval, da se nemudoma skliče izred-ni občni zbor, na katerem se bo glasovalo, kdo je za slovenski in kdo za nemški poveljni je-zik. Istočasno je poslal tudi učitel v Št. Janžu, Marinič, načelniku požarne brambe poziv, da zahteva občinsko predstojništvo izredni občni zbor. Obema je načelnik odgovoril, da ima pravico sklicevati občne zборе in spreje-mati člane samo društveni odbor.

Ker se njim ta zvijača ni obnesla, so začeli z nasilstvom. Pod vodstvom podnačelnika Valentina Müllerja so dne 30. julija ob 9. uri zve-čer odprli Gasilni dom in začeli stikati za o-rodjem. Našli so, da manjka ena obrabljena cev pri spojkah. Takoj so začeli razgrajati. Šnicar je dal poklicati načelnika, da mu stvar pojasni. Zbog ljubeza miru je šel načelnik pred Gasilni dom in tam vsem razgrajalcem pove-dal, da Gasilni dom brez njegove navzočnosti ali vednosti nikdo nima pravice odpirati brez potrebe, tudi podnačelnik ne, ker to je nava-den kazniv vdom. Potično obrabljeno cev pa je darovalo društvo Tomažu Weisu, pd. Aha-celnu.

Zdavnaj že je društveni odbor sklenil, kar je odobril tudi občni zbor, da ima načel-nstvo pravico deliti obrabljene cevi med člane. Zdaj so obdolžili načelni-ka tatvine in naznanili zadevo orožnikom, ki so začeli poizvedovati in končno predali ves zbrani material sodniji. Sodnik je zaslišal na-čelnika in odbornike, pregledal zapisnike — tudi državni pravdnik je pregledal zapisnike — in ugotovil, da se načelnik ni preglasil ter ga oprostil. Neumljivo nam je, da so bile pri ob-ravnavi zaslišane tudi priče, ki niso bile nikdar pri požarni brambi, kakor Marinič.

V ilustracijo navaajamo nekaj Šnicarjevih izrazov, ki je duševni vođa te gonje: Če pri

požarni brambi ne prodremo, nastopimo s silo. Tako daleč bomo zadevo gnali, da se nihče ne bo upal več na cesto itd. In temu človeku gre-do celo naši dobri ljudje na lim, se pustijo od njega komandirati. Može, pametni bodite in pomislite, koliko dobrega je že storil načelnik za našo vas. Lansko leto se je pod njegovim vodstvom zidal Gasilni dom, pa tudi pri dru-gih gospodarskih rečeh nam gre na roko — Zato pa pri volitvah Einheitslisti nobenega glasu

Zlata zrna za volitve.

„Sel bi volit za našo slovensko stranko, a se bojim...“

Strah, strah, strah...

Kaj pravi ljudska modrost o strahovih? Strah je v sredi votel... Poslušajmo še en-krat Foersterja, kaj pravi o strahopetnosti:

V dobri družbi ste, če se ne brigate za zasmeh in govorjenje ljudi, kadar prav delate.

Če se enostavno ne posiliš, da ne pogledaš niti na desno, niti na levo, kadar ti tvoje srce in tvoja vest kaj ukazujeta, potem moreš biti gotov, da se ti nobena duša na svetu ne bo za-upala. Strah pred ljudmi ti bo prešel v nava-do, katere se ne boš mogel več iznebiti. Potem boš nekoč celo svoje prijatelje zatajil, in go-voričenje ljudi te bo pomedlo, kamor bo hote-lo, in če ti bodo psovali in preklinjali tvoje lastne stariše, jim boš tudi prav dal.

Ne pozabite nikdar, da je treba, da osta-nete zvesti tam, kjer se vam ne obeta nobena čast, da se tam izkažete, kjer nimate pričako-vati nobenega dobička, na izgubljeni postojan-ki, v skritem trpljenju: tu šele se pokaže, v ko-liko je srčnost resnična dušna last.

Nima vsakdo priložnosti, da bi moč svo-jega značaja preizkusil v ognju granat — toda so še druge granate, kamenita toča javnega nasprotovanja in zasmehovanja za onega, ki neoziraje se ne na desno ne na levo, dela po svojem prepričanju, nemilost od zgoraj in od spodaj, od povelj prijateljstva od strani najbliž-jih in najdražjih, za kar je treba vsaj toliko hrabrosti in poguma, da človek vstraja in gre srčno naprej, kakor za ognjeni dež na bojnem polju.

Bistvo značaja je pravzaprav v boju proti vsaki vrsti strahu in boječnosti.

Kdor je prestal nezaslišane grozote sve-tovne vojne, kdor se je navadil, vstrajati v ognju granat, od njega se pričakuje, da se je tudi odvadil bati se ljudi in bojzljivo povpraševati po tem, kaj bodo ljudje rekli. Strah pred ljudmi je treba odstraniti s korenino vred.

V vojni (tudi volitve so boj) je treba dela-ti ali molčati. Z zabavljanjem (šimfanjem) še nihče ni pridobil zmag. „Ko so se Izraelci bo-

jevali, je Mojzes molil, in ni zabavljal za fronto!“

Anglež Karlajl pa pravi: „Naša resna dolžnost je, da premagamo strah. Dokler nismo strahu poteptali z nogami, so vsa naša dejanja suženjska in vse naše misli lažnjive, mi misli-mo kot sužnji in bojazljivci. Moramo biti srčni, iti naprej, in se ničesar bati, v mirnem zaupa-nju, da smo poklicani in izvoljeni od višjih moči. Le v kolikor kdo premaga strah, samo v toliko je mož.“

POLITIČNI PREGLED

Program Stresemannove vlade štev. 2. Najprej je podal dr. Stresemann kritiko zadnje vladne krize ter pri tem ostro nastopil proti veleindustriji, češ da so iz njenih vrst napadali parlamentarizem, pri tem pa ti krogi nikoli niso stavili na razpolago državi svojih vodilnih oseb, da bi pokazali, kako se napravi bolje. Govoreč o razmerju do Francije, je kanclar o-pozarjal, da so se pogajanja s Francijo več-krat označevala kot nemška kapitulacija. To pa znači napačno umevanje naloge odpora, ki je nastal iz naroda in ki ga je vlada podpirala. Pasivni odpor se je moral opustiti ne na ljubo Poincareju, temveč ker ga nismo mogli več izvajati. Nemčija je dovolj pokazala svojo do-bro voljo, sedaj mora Francija dokazati, da ne stremlji za aneksijami. Proti rušilecem miru se bo najstrožje postopalo. Ker je delovanje go-tovih ljudi na Bavarskem naperjeno proti državi, se je moralo proglašiti izjemno stanje. Nastopilo se bo tudi proti navijačcem cen. Kanclar je končal svoja izvajanja, ki so jih ko-munisti večkrat prekinjali z viharinimi med-klici, takole: „Ukrepe, ki jih nujno zahteva sedanja doba, ne moremo rešiti s sedanjim parlamentarnim aparatom. Danes imamo v državi obsedno stanje, ki je bilo proglašeno proti prevratnikom, ki ogrožajo državo. Vlada bo z vso strogostjo nastopala proti njim. niim. Moramo vršiti dolžnost nele napram se-danjosti, temveč tudi napram generacijam, ki pridejo za nami.“ — Državni zbor je izrekel vladi zaupnico.

Notranji boji v Turčiji. Po vesteh iz Cari-grada je v Turčiji na več krajih izbruhnila re-volucija sultanistov proti kemalistom. Še pred proglasitvijo Turčije za demokratsko republi-ko so sultanisti vodili silno agitacijo proti ke-malistom. Delni spopadi so se spremenili v po-bune celih polkov. Pri Angori sta se spopadla dva polka, ki sta se v medsebojnem boju po-polnoma uničila. V Angori so pričeli kemalisti odločno akcijo. Vrše se aretacije v množicah. Po novi ustavi je turška država republika, ki ji bo načeloval za dobo 4—6 let izvoljeni pred-sednik. Zakonodajno oblast bo imela velika na-

PODLISTEK

Rutarjev Jur.

Moja rajna mati — Bog jim daj zdravje in nebesa — so večkrat jamrali nad menoj: Jurej, Jurej, videt si kakor en čurej, zraven si pa ošriben in z vsemi žavbami namazan, oh, kaj še kej bo s teboj! Ja res, če naredim jaz raj-tengo čez celo moje življenje, moram reči, da sem že marsikaj vstihal, al da bi pa nazadnje še celo hotel postati poslanec, to se pa ne ma-teri in ne meni še sanjalo ni,

Vse sorte sem že vganjal po svetu. Pri generalih in škofih sem pil in pel, če je tako naneslo, sem zagrabil za pero in pisal v caj-tenge, navadno pa sem konje drl, piskre vezal in coklje delal. Tudi ženiti sem se poskusil, pa ljubi moji, saj še veste, kako se mi je godilo z Lizo. Zakonskih rinčic nisem mogel gor vgnati, pa premalo lepo sem ji pihal na srce. Razlagal sem ji o višjih znanostih: o sociologiji in astronomiji, o špiritizmu in sensualizmu, o konsekvenci in abstinenci in tako dalje, pa ona je navadno zraven zadremala. No, pa jo je drugokrat dobil en trentl, ki komaj na uro po-zna, in je začel hvaliti njeno visoko izobrazbo, njeno krasoto, njene črne oči in bele zobe,

dolge lase in sladke žnablce, pa se ji je on vsedel v srce in bil sem fertik. No no, saj nič ni na tem, če me je zavrgla, so pa drugi bolj spoznali moje zmožnosti. Koroško slovensko ljudstvo me je na predlog zaupnikov iz Podle-sec določilo za kandidata pri teh volitvah, in to je zame čast, da ni kar si bodi! Konstatiram pa z veseljem, da se za mene vneta tudi druge stranke in da me bodo volili vsi, ki me pozna-jó iz „Kor. Slovenca“. Hvala vam že zdaj za zaupanje, ki mi ga boste izkazali pri volitvah! Danes vam tu razvijem svoj program, kako bom jaz kot poslanec delal za vas tam, kjer se postave kvamfajo in paragrafi šravfajo.

Zdaj še le bo Jurej svet zasukal, ko v postave malo bo pokukal. Rutar Juri kot poslanec — to bo trumf! Po tri krajcarje potem bo volnast štumf!

Rakom žvižgat bom nagnal vse davke, muzike vam pele bojo na tri pavke. Ko poslanec bode enkrat Rutar Jur, za en tavžent kron bo petred kur!

Hej device stare, mlade punce, vam še sjalo bode rajsko sonce, ženine še metale bode za dur, ko poslanec enkrat bode Rutar Jur!

Volivci moji, vsi veselga bode te obraza, ne bo suše več, še manj pa mraza, ko poslanec bode Rutar Jur, vreme komandiral bo po žnur!

Če se tuja vojska bo prignala, mamca, lahko mirno bodeš spala, sin koroški pridno doma bo oral Rutar Jur bo vojsko sam pognal.

Vsak naj zna vse delat! Tud ministre bom učil jaz vezat naše piskre, coklje delat, konje dreti — ni škandal, to je Juri Rutar vse že davno znal!

Nič ne bo več tistih Arbeitslose, Judje, bojte se za krive nose, vom Schwindl, meine Herren, wird keine Spur, ko poslanec enkrat bode Rutar Jur.

Vsi berači in vsi bogatini, srečni boste v naši domovini, socialist in komunist in še nemčur, ko poslanec enkrat bode Rutar Jur.

Kandidata Jurija ima slovenska stranka, halo, pri volitvi nikdo naj ne manjka! Vam napravil mnogo bode še veselih ur, če izvoljen za poslanca bode — Rutar Jur.

rodna skupščina, izvrševalno oblast vlada, državni svet pa bo imel funkcijo senata. Ta ustavna določila in pa reforme, ki jih izvaja kemalistična vlada, so tako razvnele staroturke in sultaniste, da so začeli z oboroženo vstajo. Na čelu pučistov so stari hodže (duhovnik) in pa bivši visoki oficirji. Vstaja ne bo uspela, ker je narod v pretežni večini za novo vlado in za njene ideje.

Revolucija tudi na Portugalskem. Iz Madrida se javlja, da je na Portugalskem izbruhnila resna revolucija in da je bilo v Oportu proglašeno obsedno stanje. Močni oddelki pehote in konjenice patrolirajo po mestu. Na progah južne železnice je bila proglašena splošna stavka. Kot vzrok upora se navaja opozicija konzervativcev proti predsedniku Gomužu. V Lizaboni je bilo vrženih več bomb. Vse telefonske, brzojavne ter železniške zveze so prekinjene.

☐ Priprave za volitve. ☐

Spodnji Rož. Bližajo se volitve in nasproti priganjači obeh nemčurskih strank Bauernbunda in socijev, novešajo svoje skrbi polne glave. Radi bi volilcem kaj novega obljubili, pa nimajo kaj, ko so že po večkrat vse obljubili, izpolnili pa nič. „Anschluss“ nič kaj ne vleče, samo tako bolj rahlo ga skušajo ponujati sociji svojim pristašem. Saracija, s katero se mislijo postaviti združeni „Bürgerji“, se pa tudi v žepih precej neprijetno občuti, posebno, ako bo samo na dve leti. Ubogi revčki! Kot dobrim kristjanom, ki ljubimo tudi svoje sovražnike, se nam v resnici smilite, in si ne moremo kaj, da ne bi prišli z majhnim nasvetom. Glejte, bil je čas, ko se niste kavsali med seboj, ampak lepo vkup držali; kako lepo vam je šlo vse po volji. Z združenimi močmi ste rešili slovenski del Koroške za ubogo Avstrijo. Združite se še zdaj! Morda se vam posreči združiti sanacijo in „anšlus“ v kakšen bolj priključen stvar, ki bi vlekel volilce na se. Dokler se vam pa kaj takega ne posreči, pa le povešajte glave, kajti upravičeno se bojite, ker veliko vaših nekdanjih pristašev, ki še malo samostojno mislijo, bo oddalo glasove za „Koroško slovensko stranko“, katera edina slovi na jasnih načelih in dela v prid vsega delovnega ljudstva.

Šmarjeta v Rožu. (Nemški shod.) V nedeljo 30. m. m. je zborovala tukaj „Einheitsfronta“. Obisk: 12 pristašev Landbunda in kakih 20 Slovencev. Govorila sta gg. inžener Tauschitz in dež. posl. Tomaschitz. Tauschitz je govoril deloma nemško, deloma slovensko in sicer tako slovensko, da ga je malo kdo razumel. Slovencev ni ravno napadal, vendar pa je kritikoval postopanje naših poslancev v dež. zboru, ki sta menda glasovala tam vedno s socialisti. Rekel je tudi, da je nesmisel, da gre slovenska stranka samostojno v volilni boj, ker bi morali pavri vkup držati. Izjavil je, da Landbund ni popolnoma zadovoljen s Seipelovo politiko, zahteva brezobziren „Abbau“ uradnikov. To je res lepa zveza z uradniško velenemško stranko. Nam Slovincem je obljubil slovenske šole, občine naj prosijo deželno vlado, ki jih bo takoj dovolila (ko bi na Koroškem šolski zakon in ustava kaj veljala. Op. ur.). Lepa vaba, a mi se poznamo. gospodje! Drugi govornik, g. Tomaschitz, je med drugim ostro grajal bivši — še sedaj obstoječi — liberalni vladni sistem na Koroškem, ki je zatiral slovenski življenjski, da je prišlo do tega ostrega nasprotstva med Slovenci in Nemci. Zagovarjal je tudi Seipelovo vlado in sanacijo, ki nam nalaga in bo še nalagala veliko težje žrtve. Mi smo ga razumeli: kmet pripravi se še na večja plačila in davke! Shod se je klaverno končal in pristaši Einheitsliste so se razšli s povešenimi glavami.

Želuče. Za 30. septembra je bil napovedan od strank Einheitsliste volivni shod v Bilčovsu. Ravno to nedeljo je pa bila služba božja pri podružnici v Želučah. Meneč, da bo tam več pristašev Einheitsliste obiskalo shod, sta jo govornika Jakej Lučovnik iz Žihopolj in Pičnik iz Celovca primahala k nam v Želuče.

Že pred cerkvijo je znani lisiak Lučovnik prigovarjal ljudem, naj gredo k Brancaju poslušat njegov govor. Še celo župan je moral pred cerkvijo povedati, da bo shod. No nič ne de, vendar ne vemo, če bi kak bauernbündlarski župan bil pripravljen storiti isto kot naš, če bi naša stranka v njegovi občini sklicala kak shod. Se vidi, da smo Slovenci res predobre in premehke duše. Shod je otvoril pd. Jakopič iz bilčovske občine (zaupnik Bauernbunda in Heimatšuca) in dal besedo najprej Lučovniku. Opisoval nam je, kaj nam je ta nesrečna vojna vse prinesela, o njenih posledicah za naš Esterajh. Povedal je celo, kakšni berači smo Avstrijci, da pa moramo fejest kup držati in vsi Einheitsliste voliti. To so namreč veleposestniki, kapitalisti, bankirji itd., poštenih ljudi je na njih listi malo. Koroško slovensko stranko je imenoval srbsko. Kaj mu boš zameril, je pač njegova navada, da povsod pravi, da so zavodni Slovenci Serbi. Končal je z besedami, naj ja vsi gremo volit. Toda mesto pritrditve, ki naj bi sledilo njegovim besedam, je moral med drugimi protiklici tudi slišati: Vsi bomo šli volit, toda Bauernbündlarjev ne bomo volili. Ko se je šum malo polegel, je povzel besedo g. Pičnik. Ta je močno udrihal po social. dem. Radi tega je moral slišati marsikak oster medklic od nekaterih tujih soc. demokratov. Govoril je nemško in izmed 40 ali 50 poslušalcev ga niti petina ni razumela dobro. Končal je s pozivom na navzoče, naj oddajo vendar za „Einheitsliste“ glasove, da bo potem manj davkov, ker bodo njih kandidati delali postave. Mož pa je zabil, da so vsi, ki danes tvorijo to tako hvaljeno listo, glasovali za te visoke davke, ki nas tako tlačijo. Samo slov. poslanca sta rekla, ne bodo zmogli naši ljudje takih plačil. A danes pravijo, da so proti davkom. Volkovi v ovčjih kožah! Ko je govornik končal, se je pa začela prava komedija. Vsi pristaši Einheitsliste so kar strmeli ko so slišali od nas, da ne maramo onih, ki nas teptajo in tlačijo. Celo predsednik shoda kar ni mogel ostati na svojem mestu. Srce ga je bolelo, da je pripeljal govornike v tako gnezdo čušov. Upamo, da jih je ta blamaža izučila in da jih ne bo nikdar več v naš mirni kraj. Mi pa ostanemo zvesti naši Koroški slov. stranki.

☐ DOMAČE NOVICE ☐

Rutarjev Jur kandidat naše stranke! Vodstvo „Koroške slov. stranke“ nas je naknadno naprosilo, da sporočimo naši javnosti in posebno našim volilcem, da so zaupniki cele slovenske koroške na zadnjem sestanku postavili ob splošnem odobravanju Rutarjovega Jurja na našo kandidatsko listo. Kandidaturo Rutarjovega Jurja bo gotovo cela naša javnost z veseljem pozdravila. **Da postane tudi naš poslanec, bomo oddali dne 21. oktobra vsi koroški Slovenci glasovnico Koroške slovenske stranke.**

Žvabek. (Davčni vijak.) Sredi julija smo dobili od okrajne davčne oblasti iz Celovca plačilni nalog za dohodninski davek za leto 1922. Nato smo skupno napravili prošnjo za znižanje ali popoln odpis tega davka, ker leta 1922 pač ni bilo nobenega govora o kakih dohodkih, pač pa o veliki škodi in izgubi vsled črvov in suše. Vsaj se je po uradni ceni po zastopniku davčne oblasti ugotovilo od 50 do 80% škode na njivah in travnikih. Nato cenitev pa nismo bili deležni nobenega odpisa zemljiškega davka. Upravičeno smo pričakovali, da se bo nam vsaj dohodninski davek črtal. Koncem septembra pa smo dobili odgovor, da smo zamudili rok, ki je predpisan na davčnem ukazu. Ker se naši upravičeni prošnji niso mogli drugače izogniti, so navedli zamujeni rok, čeravno se naša skupna prošnja ni mogla smatrati kot priziv, ampak kot ponižna prošnja neglede na rok. Toraj volilci, zdaj vidite, koliko srca ima za vas vsenemško uradništvo! Vsi davki gredo le za uradniške plače, kmet pa le plačuje, pridelaš kaj ali pa nič. Zdaj lovijo naše glasove, da bi jim dali spet moč v roke in bi potem lažje pritiskali davčno prešo. Slovenci, nobenega glasu tem ljudem, ki nam nalagajo davke. Na Koroškem

imamo dva Bauernbunda, krščanskega, nemškega in liberalnega, ali nobeden se ni potegnil za kmeta. Edina naša dva slovenska poslanca sta glasovala proti proračunu in povišanju davkov v deželnem zboru. Zatoraj tudi zdaj volimo vsi našo Koroško slovensko stranko, kerta se bode tudi za naprej potegovala in zastopala naše kmetske koristi.

Šmarjeta v Rožu. (Pretep.) V nedeljo popoldne pri vaji gasilnega društva je prišlo med Slovincem Albinom Lekse, pd. Dovjakom, in heimatdienstlerjem Schellandrom do malega sporenja. Vsi člani požarne brambe se upravičeno zgražamo nad delovanjem gotovih nasprotnikov, ki že ves čas sistematično uničujejo naše prej tako cvetoče društvo. Pri tej priliki je Schellander tako klofotal in pretepel g. Lekseja, da je moral iti k zdravniku. O zadevi se bo bavila še sodnija in bomo o izid poročali. Koroški Slovenec, uboga raja se boš pustil na svoji zemlji, na kateri že od nekdanj prebivaš, pobijati kot živina? Odgovori 21. okt. z glasovnico „Kor. slovenske stranke“!

Zg. Jezerce. (Novi zvon.) V okolici Vrbskega jezera stoji — na precej visokem griču cerkva sv. Mihaela, podružnica dvorske župnije, pri kateri so dne 30. pret. m. čg. dekan Jož. Fritz posvetili novi, od naših vrlih deklet lepo okrašeni zvon. Naročil, oziroma kupil ga je naš sosed rodoljub Val. Kuchling, pd. Žumper, in nosi slovenski napis. Bil je krasen dan, vrh sivolasnega Triglava se je videl, pokanje topičev je odmevalo po naših hribih, slovesno so zapeli dvorski cerkveni pevci pod vodstvom gđc. Barbike Kramer „Zvonikarjevo“. V teku pol ure je zapel novi zvon, ki s prejšnjim, okoli 300 let starim, dobro soglaša. Sosedu Žumpru se pa zahvalujemo za njegovo požrtvovalnost in trud ter mu kličemo: Bog povrni stotero!

☐ ŽENSKI VESTNIK ☐

Osamosvojitve turških žen.

Življenje turških žen je nam znano samo iz krožečih legend, ki so danes daleč oddaljene od resnice. Narodno turško gibanje s ciljem preosnove turških dežel ni ostalo brez vpliva na življenje turških žensk. Vodja novega režima, Mustaf Kemal paša, je pripadnik moderne rešenja ženskega vprašanja. V tem stremjenju ga podpira njegova mlada žena Latife Hanum, ki je bila kot hči bogatega trgovca iz Smirne vzgojena popolnoma po evropsko in govori tekoče angleško, francosko in nemško. Pri prošlih volitvah v angorsko skupščino je bila tudi izvoljena: s tem je dobilo turško žensko gibanje svojo prvo parlamentarno zastopnico.

Osamosvojitve turškega ženstva je močno napredovala od revolucije l. 1908, ki je spremenila social., politič. in umstveno turško življenje. Spoj z Evropo ni imel samo velik vpliv na moške, ampak tudi na ženske. Turške deklice so se začele moderno vzgajati. Premožnejše rodbine so vzdrževale francoske vzgojiteljice, ki so seznanile mladino s francosko književnostjo. Ustanovile so se posebne dekliške šole. V letu 1923 je bila vpeljana šolska obveznost za deklice in obenem otvorjena višja dekliška šola, v kateri se vzgajajo deklice za učiteljski poklic. Tudi vseučilišče jim je dostopno. Revolucija je dovolila turškim ženskam tudi pogled čez meje. Takoj so si osnovala tudi svoj list kot zagovornika ženskih pravic. Ženska se je začela uveljavljati najprej na socialnem polju. Od l. 1914 naprej najdemo turške žene že v javnem življenju: so v državni službi pri pošt-nih uradih, v bankah, v trgovinah itd. Družabni razvoj je položaj žensk, ki so nameščene po največ v domači obrti pri tkanju in šivanju preprog, temeljito izpremenil, da začenjajo siliti tudi že v tovarne. L. 1916 je bilo ustanovljeno posebno društvo, ki si je nadelo nalogo, delati na razvoju in organizaciji tovarniškega dela žensk.

Politične in gospodarske spremembe nove Turčije so vplivale tudi na razmere v rodbini sami. Mnenje, da spada ženska samo v harem (ženski oddelek mohamedancev), ne obstoja

več. Harem spada samo še v svet legend. Mnogo se je pisalo in se še piše o mnogoženstvu na Turškem. Izlam (mohamedanska vera) dovoli možu štiri žene. Pri begu turškega sultana (cesarja) iz Carigrada se je pisalo o 300 ženah, ki jih je zapustil v haremu. V resnici je imel samo 3 žene, ostale pa so bile samo družabnice in služkinje njegovih treh žen. Ako se je hotel sultan poročiti s kako favoritko (ljubico), se je moralo zgoditi po starih predpisih in navadi javno v sultanovi palači. Ali sedaj se mečljejo tudi že stare navade med staro šaro. Moderni Turki odklanjajo mnogoženstvo, ker ruši načelo rodbine, ki je podlaga človeški družbi. Že par let sem se mnogoženstvo pojavlja zelo redko. Pred par leti sprejeti zakon stavlja mnogoženstvu tolko zaprek, da je skoro čisto onemogočeno.

Med tem ko je mnogoženstvo v Arabiji še v navadi, je v Turčiji postalo enoženstvo splošno. Računa se, da je 95% moških oženjenih s samo eno ženo. Izjeme se najdejo samo v velikih mestih in pri nekaterih pašah (sultanovih namestnikih), ki se opičje drže sultanovih navad. Dandanes je malo moških, ki bi imeli po dve ženi. Težko je najti moškega s tremi ali štirimi ženami. Turške ženske tudi zelo težko privolijo v mnogoženstvo; raje ostanejo same, kakor da bi delile usodo z drugimi ženami.

Osamosvojitve žensk se je polastila tudi že drugih držav z mohamedanskim prebivalstvom. Na mohamedanskem kongresu v Tirani (Albanija) je bila predlagana prekinitev zvez s kalifatom v Carigradu (sedež Mohamedovega naslednika) in uvedba verske avtonomije. Dalje je kongres sklenil prepovedati mnogoženstvo in odstraniti predpis o nošnji zastrtega obraza. Molitve naj se vršijo stoje. Te reforme značijo za Albanijo velik napredek v povzdigi življenja albanskih žensk.

Navedeno znači velik napredek v kulturi turškega in albanskega naroda in jasno osvetljuje velikanski napredek na tem polju v kratki dobi 15 let. Beseda Turek je dosedaj značila pri nas vedno roparja in nasilnika, v resnici pa je to že prav kulturni narod.

RAZNE VESTI

Kratke vesti. Maribor dobi brezžično brzojavno postajo. — Na reparacijah je Nemčija plačala doslej 5.494.782.000 zlatih mark v materialu in denarju. — Lord Curzon je izjavil, da je Nemčija 3 mesece prepozno kapitulirala. — V 18 jetnišnicah in kaznilnicah v Porenju je zaprtih baje nad 15.000 Nemcev. Gotovo ne brez vzroka. — V Maroku so ustaši otvorili proti Špancem te dni ofenzivo. Obkolili so španske postojanke in pridobili precej na prostoru. — Vsled velike megle na Oceanu se je pripetilo veliko nesreč na morju. Največ so trpele francoske ladje. Angleški parnik „Chitia“ je trčil v drugi parnik in se potopil. — V eni sinagogi v Kievu je nenadoma ugasnila luč, vsled česar je nastala velika zmešnjava, pri kateri je bilo 60 mrtvih in okroglo 100 poškodovanih. — Direktorij na Španskem je znižal vsakoletno število vojaških novincev za

14.000 mož. — V saarskem ozemlju so se vršile protidraginske demonstracije. — General Giardini je carinsko mejo med Reko in Italijo odpravil, to se pravi, da je smatrati Reko že za italijansko ozemlje. — Policija v Sofiji je razkrila komunistično zaroto proti min. predsedniku Cankovu in vodji macedonskih komitov Alexandrovu. — Hleb kruha stane v Berlinu že 110 milijonov mark. — Predsednik čsl. republike Masaryk se mudi v Švici. — Komunistični listi na Bavarskem so prepovedani. — Tsau-Kun je izvoljen za novega predsednika kitajske republike. Volitev je stala več milijonov dolarjev.

Klic po miru. Pod tem naslovom poroča dunajska „Reichspost“, da se je bral po vseh katoliških cerkvah v Nemčiji pastirski list, ki pravi: Najstrašnejša vseh svetovnih vojn leži za nami. Namesto da bi se delovalo za sporazum in spravo med narodi, naletimo povsod na tesnosrčno sebičnost in strastni nacionalizem. Drugi zopet podžigajo maščevalnost in škodujejo tako z nepremišljenimi dejanji ljudstvu in državi. Mi se odpovemo vsem mislim in načrtom sovražstva in maščevalnosti. nočemo uničevati sovražnike, marveč se z njimi spraviti, ne narode razvajati, marveč se z njimi pobratiti, ne kaliti miru, marveč delovati za mir. Čudno se nam zdi, zakaj „Kärntner Tagblatt“, ki drugače pridno prepisuje „Reichspost“, te notice ni ponatisnil?

Strahovit požar. V bolgarskem mestu Vratca je požar upepelil 250 hiš, zdelo se je, da gori celo vratčansko polje. 100 ljudi je našlo smrt. Škoda je ogromna. Vzrok požara je političen.

Izenačenje koledarjev. S 1. oktobrom je uvedla pravoslavna cerkev gregorijanski koledar. S tem se izenačijo tudi njih prazniki z našimi.

ZDRAVSTVO

Smrt muham! Po svojih šegah je menda muha najodvratnejši mrčes, ki pride s človekom v dotiko. Ne le zato, ker se muha najbolj množi v smradu in gnusobi, temveč ker tudi vse dni svojega življenja obiskuje umazanost, ki jo nato prenaša v stanovanja, okuži hrano in širi bolezenske kali. Hišna muha je požrešna, žre neprestano, toda zelo počasi. Leta in lazi po živilih in pri teh izletih lahko nosi na svojih dlakastih nožicah in rilčku razne bacile in strupeno nesnago. Muha ne leta daleč okrog, kvečjemu dvesto do tristo metrov. Toda v tem okolišju prebrodi vse od gnojišča do kruha in sklede na mizi. Mnogokrat se je že ugotovilo, da so nastale številne epidemije zaradi mleka, ki so ga okužile muhe s svojim umazanim rilčkom. Drugo kuženje, ki ga muhe poleti povzročajo, je driska. Na tej trpijo posebno mladi želodčki, ki jim jo povzroča mušno onesnaženje živil. Skratka, muha je tako nevaren mrčes, da je njegovemu zatiranju treba posvetiti več vneme kakor je to po naših kmetijskih hišah običajno. Sam muhalnik, mušji klej in stekleni

mušniki ne zadostujejo. Treba je tudi z druge strani onemogočiti kuženje s tem, da se v hiši čuva snaga. Ne puščajte na mizi hrane, nepomittih skled, odpadkov jedi in raznih ostankov! Kot najboljši strup proti muham pa se uporablja formalin, ki ga dobite v vsaki lekarni. To tekočino je treba približno na polovico zmešati s sladkim mlekom in to mešanico na malih krožnikih postaviti po sobi. Vse druge tekočine pa je treba skriti in odstraniti. Muhe postanejo žeje, se spustijo na krožnike in naglo pokrepajo. Razen formalina pa se čuvajte vseh drugih strupov, osobito arzenika, ki ga muhe lahko pred smrtjo prenesejo še naprej. V zadnjih vročih dneh je mušji rod zelo oživel. Uničujte ta nevarni mrčes, smrt muham!

Ako hočeš biti trden in zdrav, si umij vsak večer, predno greš spat, noge z mrzlo vodo, ker to osvežuje vse telo in daje prijetno spanje. Istotako je treba, da si zvečer, predno gremo spat, umijemo roke in obraz, in to umivanje je celo boljše nego umivanje rok in obraza zjutraj, kajti z umivanjem zvečer se očistimo vsega znoja, nesnage in prahu, kar se je nabralo tekom dneva na obrazu in na rokah. Ako se tako ravnaš, ne piješ alkoholnih pijač in se poleg tega dovolj giblješ in si ne beliš glave z nepotrebnimi skrbmi, boš trden in zdrav.

Vabilo.

Dekliška Marijina družba za Št. Jakob v Rožu uprizori poučno in šaljivo igro

Goslarica naše ljube Gospé
in
Biser iz dežele

dne 28. oktobra ob pol 3. uri pop. pri
Hajnzelnu na Ledincah.

Čisti dobiček je namenjen pogorelcem na
Pečnici. — K obilni udeležbi vabi odbor

106

Krznarsko robo kupite najbolje pri

Franju Rogina

krznarski mojster na

Dunaju, IX., Liechtensteinstr. 18

Kupujem vse količine sirovih kož: lisičje, kunične, zajčje itd. po dnevnih tržnih cenah.

107

Austro-Orientalische Transportgesellschaft Dunaj

I., Marc Aurelstrasse 5

se bavi z vsemi špedicijskimi in komisijskimi posli, kakor tudi s posredovanjem za nakup in prodajo.

Neposredna zveza z vsemi večjimi mesti v Jugoslaviji.

Vsak teden dva posebna vlaka v Jugoslavijo.

108